

О.В. Козир

*Кіровоградський юридичний інститут
Харківського національного університету внутрішніх справ*

РОЗВИТОК КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УРСР У 30-50-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ (ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Існування держави, як соціально-правового механізму забезпечення встановленого порядку в суспільстві вочевидь покладає на неї обов'язок наглядати за дотриманням усіма, без винятку, членами суспільства прав інших його членів. Але поряд з цим держава має сама поважати права своїх громадян і в особі чиновників та державних органів не допускати їх порушення.

Дана праця є намаганням розкрити ситуацію, коли під приводом захисту державних інтересів, держава нехтувала правами, яке одним з основних в загальній системі правового статусу людини та громадянина, правом на справедливе та прозоре судочинство.

В кримінальному законодавстві, безумовно кожної держави, існували та існують норми, які передбачають відповідальність за злочини проти порядку управління. Протягом всієї історії розвитку тоталітарної держави, якою була Радянська Україна, кваліфікація даного виду злочинів змінювалося. Розширялось та звужувалося коло діянь, які підпадали під норми діючого кримінального законодавства [1].

Значну увагу даній групі злочинів в УРСР нормотворці приділяли в період з 30-х по середину 50-х рр. Протягом цього періоду значну кількість правопорушень органи досудового слідства кваліфікували, як злочини проти порядку управління. Дуже своєрідним і широким було коло таких злочинів особливо в період становлення та початкового етапу розвитку радянської держави, а саме в період колективізації, Великої Вітчизняної Війни та повоєнний період (1946-1953 рр.). Так в Кримінальних кодексах УРСР в редакціях 1922 та 1927 р. був наведений чіткий перелік злочинів такого виду.

Зважаючи на той факт, що Кримінальний кодекс УРСР 1927 р. діяв до початку другої кодифікації середини 50-х рр. ХХ ст., регулюючи суспільні відносини в період важливих історичних подій, є логічним, що саме норми, які передбачали відповідальність за злочинні посягання на порядок управління і були закріплені в ньому носили здебільшого репресивний характер.

У Кодексі 1927 р. знайшла відображення тенденція посилення відповідальності за кримінальним законодавством. Так, у Кримінальному кодексі УРСР 1922 р. 36 складів злочинів передбачали найвищу міру покарання, а редакція кодексу 1927 р. включала уже 45 злочинів, які передбачали смертну кару [2, с. 203].

Перелік складів злочинів проти порядку управління давався в другому розділі Особливої частини. На момент скасування кодексу розділ включав 82 складу злочинів. Він мав особливу структуру: складався з двох підрозділів: А. – особливо для Союзу РСР небезпечні злочини проти порядку управління; та Б. – інші злочини проти порядку управління [3].

Перелік злочинних діянь (82 склади злочинів) доповнювався протягом часу дії кодексу, в результаті діяльності законодавчих органів влади УРСР. Відповідно до політичних потреб вносилися зміни в ст. II Розділу Кримінального кодексу.

Аналізуючи далі можна сформулювати таку тезу, що сама назва (тобто зазначений в ній родовий об'єкт) давала можливість нормотворцю вносити найрізноманітніші, з точки зору родового об'єкту, склади злочину, адже по великій мірі будь який злочин посягає на державну владу, порушуючи нею встановлені правила (тут постає питання основного та додаткового об'єкту, яке фактично нехтувалось при розбитті на розділи). Навіть більше можна висловити думку, що саме для цього і передбачалося існування даного розділу, такої собі скомбінованої групи складів злочинів. Це давало змогу без особливої переробки самого кодексу вносити зміни, які нерідко приймали форму створення нової норми. На користь цього свідчить той факт що лише протягом наступних двох років після видання Кримінального кодексу в Україні було прийнято 56 законодавчих актів з питань кримінального права, частина з яких мала бути закріплена в кодексі [2, с. 204]. Хоча дані твердження можна визнати спірними і такими, що потребують більш глибокого та детального дослідження.

Підсумовуючи висновок, хотілося б зазначити, що питання визначення кваліфікаційних меж злочинів проти порядку управління є надзвичайно важливим і таким, яке безперечно потребує глибокого, ґрунтовного вивчення [4]. Насамперед фактичне, а не формальне визначення має бути метою наукового дослідження. Адже використовуючи формальне розмежування складів злочинів ми матимемо таку ж ситуацію, як і в Кримінальному кодексі 1927 р. Ситуацію коли формально віднесені до злочинів проти порядку управління склади злочинів фактично за родовим об'єктом належали до інших груп злочинів.

Література

1. Войцеховський М.М. Автореферат дисертації на тему "Правові основи організації та діяльності міліції УРСР у повоєнний період (1946-1953 рр.)". – Харків: НУВС. – 2001. – 23 с.
2. Історія держави і права України. Частина 2: Підруч. для юрид. вищих навч. заклад. і ф-тів. У 2-х ч. / А.Й. Рогожин, М.М. Страхов, В.Д. Гончаренко та ін.; За ред. акад. Академії правових наук України А.Й. Рогожина. – К.: Ін Юре, 1996. – 448 с.

3. Кримінальний кодекс УРСР. – К.: Держполітвидав УРСР, 1950. – 167 с.

4. Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник для студ. вищ. навч. закл. освіти / за ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – К.: Юрінком Інтер; Харків: Право. – 2002. – 496 с.

А.М. Ладишева

Українська академія банківської справи НБУ

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Проблема торгівлі людьми має глибокі історичні і етнонаціональні корені. На кожному з етапів свого розвитку людство по-різному ставилось до неї. Багатьом вона здається атрибутом далекого минулого. В дійсності ж найбільш розвинуті демократії до цього часу не можуть позбутися цього ганебного явища. Практично в усіх регіонах світу існує продаж жінок з метою експлуатації в секс-індустрії, втягнення в боргову кабалу, злочинну діяльність, жебрацтво, комерційне усиновлення, використання людей у збройних конфліктах, як рабської робочої сили чи біологічної сировини [6, с. 26].

Особливо гостро ця проблема стоїть для держав колишнього Радянського Союзу, в тому числі і України, що на початку 90-х років зіткнулись з небувалим сплеском торгівлі людьми.

Серед чинників, що об'єктивно сприяють існуванню торгівлі людьми в Україні, насамперед, слід назвати складну економічну ситуацію, високий рівень безробіття. Крім економічних існує низка передумов загального характеру, що сприяють цьому явищу:

- недоліки нормативно-правового регулювання соціально-економічної сфери, а також прогалини кримінального, кримінально-процесуального, адміністративного законодавства;
- недосконалість законодавчої бази та її невідповідність нормам міжнародного права, що обмежує можливість правоохоронних органів щодо боротьби з такими злочинами;
- слабка поінформованість потенційних потерпілих про порядок виїзду з України та працевлаштування за кордоном;
- недостатній і нерегульований контроль за діяльністю фірм, агентств та інших суб'єктів господарювання, що здійснюють працевлаштування громадян, надають шлюбні послуги, організують туристичні поїздки тощо.

Україна в міжнародній системі ідентифікована як країна походження і транзиту “живого товару” одночасно. Назвати точну кількість українців, які щороку потрапляють у “біле рабство” дуже важко. Проте вже факт, що сучасні масштаби торгівлі людьми можуть призвести до: